

اهداف تاسیس نهاد داور بر

و میانجیگری توسط دولت و تاثیر آن

در حل و فصل اختلافات

مؤلفین:

مدیر مجاز فر

فخرالدین سلیمانی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان پژوهشگر و کارشناس ارشد حقوق عمومی

سرشناسه	حجازی فر، مهدیه، ۱۳۵۶
عنوان و نام پدیدآور	اهداف تأسیس نهاد داوری و میانجیگری توسط دولت و تأثیر آن در حل و فصل اختلافات
مشخصات نشر	تهران- کتاب آوا- ۱۴۰۲
مشخصات ظاهری	۱۲۶ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۷۷۶-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۲۳-۱۲۶.
موضوع	داوری و جزا - ایران -- Arbitration and award
موضوع	میانجیگری و مصالحه جزایی - ایران -- Mediation and conciliation, Criminal
شناسه افزوده	ابوئی، فخرالدین، ۱۳۵۳-
رده بندی کنگره	KMH1829
رده بندی دیویی	۵۵۰۹۳۴۷
شماره کتابشناسی ملی	۹۲۶۷۹۰۷

اهداف تأسیس نهاد داوری و میانجیگری توسط دولت و تأثیر آن در

حل و فصل اختلافات

انتشارات کتاب آوا

مؤلفین:	مهدیه حجازی فر- فخرالدین ابوئی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول - ۱۴۰۲
شمارگان:	۲۰۰ نسخه
قیمت:	۱۲۰.۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۷۷۶-۷

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه ۲، واحد ۴
شماره های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸

www.avabook.com avabook_kazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام شهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه) جنب فرمانداری

تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زبراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

میانجیگری، از جمله نهادهای نسبتاً جدید در امور کیفری به شمار می‌آید که به دنبال گسترش ایدئولوژی قضازدایی موقعیت ویژه‌ای پیدا کرده است. میانجیگر، بزه دیده و بزه‌کار از جمله عناصر درگیر در این نهاد می‌باشند. ورود نهاد مزبور به حقوق فرانسه به پایان دهه ۸۰ میلادی و در حقوق ایران به صورت رسمی با تصویب قانون آیین دادرسی کیفری در سال ۱۳۹۲ که البته دو سال بعد اجرایی گردید، باز می‌گردد. قانون‌گذار ایران صرفاً با ذکر یک ماده و البته تصویب آیین نامه مرتبط به این تاسیس اشاره نموده است. در گذشته متداول‌ترین روش حل و فصل اختلاف، مراجعه به محاکم قضایی بود. لیکن در چند دهه اخیر داور به منظور حل و فصل اختلافات در بین سایر شیوه‌های حل اختلاف، اهمیت روزافزونی یافته است. امروزه در اثر ظهور فن آوری‌های نوین شاهد تسریع ارتباطات به خصوص در عرصه‌ی جهانی هستیم، به گونه‌ای که افزایش تجارت و به تبع آن رقابت بر سر کسب بازارهای جهانی تغییراتی را در زیر ساخت‌های تجاری در سطح کشور بوجود آورده است. با توجه به نقش داور در حل اختلافات و نظر به ضرورت تقویت و توسعه داورها در بخش تعاونی و تسهیل در اجرای شیوه داور در تعاونی‌ها، متأسفانه هنوز با اقبال چندانی روبرو نشده و شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در عمل، تمایل زیادی برای ارجاع اختلافات خود به داور از طریق اتاق تعاون ندارند. دلیل این امر می‌تواند عدم وجود ضوابط و قواعد مدون داور در بخش تعاونی و عدم رغبت دانست. روش تحقیق در این کتاب بصورت توصیفی تحلیلی می‌باشد.

کلیدواژه: قضایی، حل و فصل اختلافات، میانجیگری، داور

۵.....	چکیده
۱۳.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: مفاهیم و مبانی تحقیق
۱۶.....	۱-۱- داوری
۱۶.....	۲-۱- تاریخچه داوری در نظام حقوقی ایران
۱۷.....	۳-۱- مقایسه داوری نسبت به شیوه‌های قضایی و غیر قضایی
۱۷.....	۱-۳-۱- داوری و دادرسی دادگاه
۱۸.....	۱-۳-۱-۱- مزایای دادرسی
۱۹.....	۱-۳-۱-۲- معایب دادرسی
۲۰.....	۱-۳-۱-۳- مذاکره
۲۱.....	۱-۳-۱-۴- مساعی جمیله
۲۱.....	۱-۳-۱-۵- میانجیگری
۲۱.....	۱-۳-۱-۶- کارشناسی
۲۲.....	۱-۳-۱-۷- سازش
۲۳.....	۱-۳-۱-۸- دادرسی خصوصی
۲۳.....	۴-۱- میانجیگری
۲۳.....	۱-۴-۱- معنای لغوی
۲۴.....	۱-۴-۲- معنای اصطلاحی
۲۵.....	۱-۴-۳- نهادهای مشابه میانجیگری
۲۵.....	۱-۴-۳-۱- عدالت ترمیمی
۲۷.....	۱-۴-۳-۲- شفاعت
۲۸.....	۱-۴-۳-۳- صلح و سازش
۲۹.....	۱-۴-۳-۴- حکمیت

- ۳۱-۴-۳-۵ قاضی تحکیم.....
- ۳۳-۴-۴-۱ تاریخچه میانجیگری.....
- ۳۵-۴-۴-۱-۱ خانه انصاف.....
- ۳۷-۴-۴-۲-۱ شوراهای داوری.....
- ۳۸-۴-۴-۳-۱ دادگاههای سیار.....
- ۳۹-۴-۴-۴-۱ شورای حل اختلاف.....
- ۴۱- فصل دوم: مبانی و ماهیت داوری و میانجیگری.....
- ۴۲-۱-۲-۱ قضایی بودن داوری.....
- ۴۳-۲-۱-۲ قراردادی بودن داوری.....
- ۴۴-۱-۲-۳ تئوری مختلط.....
- ۴۴-۴-۱-۲ تئوری استقلال.....
- ۴۴-۲-۲ تقسیم بندی‌های داوری.....
- ۴۵-۱-۲-۲ داوری سازمانی و موردی.....
- ۴۶-۲-۲-۲ داوری اختیاری و اجباری و داوری الزام اور و غیر الزام اور.....
- ۴۷-۳-۲-۲ داوری داخلی (ملی) و خارجی (بین المللی).....
- ۴۸-۴-۲-۲ داوری قانونی و منصفانه.....
- ۴۹-۵-۲-۲ داوری قضایی و قراردادی.....
- ۵۰-۶-۲-۲ داوری دو جانبه و چند جانبه و چند گانه.....
- ۵۰-۳-۲-۲ مبانی داوری.....
- ۵۱-۱-۳-۲ داوری اختیاری.....
- ۵۱-۲-۳-۲ داوری اجباری.....
- ۵۱-۳-۳-۲ شرط داوری.....
- ۵۲-۴-۳-۲ معاهده دایمی داوری.....
- ۵۲-۵-۳-۲ قانون حاکم بر داوری.....
- ۵۶-۱-۵-۳-۲ نظریات عمده در تعیین قانون حاکم در داوری.....
- ۵۷-۴-۲ مزایای استفاده از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری.....

۶۱	۵-۲- بررسی وضعیت شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف در ایران.....
۶۳	۶-۲- اصول میانجیگری.....
۶۳	۲-۶-۱- اصل استقلال.....
۶۳	۲-۶-۲- اصل مشارکت اختیاری.....
۶۳	۲-۶-۳- اصل تصمیم‌گیری راجع به احاله دعوی.....
۶۴	۲-۶-۴- اصل اقتضاء داشتن تعقیب.....
۶۴	۲-۶-۵- اصل اعتبار داشتن توافقات.....
۶۴	۲-۶-۶- داوطلبانه بودن.....
۶۵	۲-۶-۷- اظهار حقیقت و رویارویی.....
۶۵	۲-۶-۸- حق برخورداری از مشورت.....
۶۵	۲-۶-۹- در دسترس بودن.....
۶۶	۲-۶-۱۰- حمایت.....
۶۶	۲-۶-۱۱- محرمانه بودن.....
۶۶	۲-۶-۱۲- تغییر واکنش نسبت به شخص بزهکار.....
۶۶	۲-۶-۱۳- رعایت اصل برائت.....
۶۷	۲-۶-۱۴- ارائه تعریفی دیگر از جرم.....
۶۷	۲-۶-۱۵- اصل تضمین موازین حقوق بشر.....
۶۷	۲-۷-۱- التیام و رضایت بزه دیده.....
۶۸	۲-۷-۲- مسئولیت‌پذیری بزهکار و بازپذیری او از سوی جامعه.....
۶۹	۲-۷-۳- اصلاح جامعه.....
۶۹	۲-۷-۴- تسریع در رسیدگی.....
۶۹	۲-۷-۵- کمک به دادگاه.....
۶۹	۲-۷-۶- جرم زدایی - کیفر زدایی.....
۷۰	۲-۷-۷- قضازدایی.....
۷۰	۲-۷-۸- کاهش تراکم پرونده‌های محاکم کیفری.....
۷۰	۲-۳-۹- کاهش اطاله دادرسی.....

۷۱	فصل سوم: نقش و تأثیر نهاد داوری و میانجیگری در حل و فصل اختلافات.....
۷۲	۱-۳-۱- شیوه‌های حل و فصل اختلافات.....
۷۲	۱-۳-۱- مفهوم شیوه‌های جایگزین.....
۷۳	۱-۳-۲- اقسام شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف.....
۷۳	۱-۳-۲-۱- داوری.....
۷۶	۱-۳-۲-۲- میانجیگری.....
۷۷	۱-۳-۲-۳- سازش.....
۷۸	۱-۳-۲-۴- مذاکره.....
۷۸	۱-۳-۲-۵- ارزیابی بی طرفانه.....
۷۹	۲-۳-۱- آیین رسیدگی داوران در اختلافات مربوط به دولت.....
۸۰	۲-۳-۳- تعریف داوری در آیین نامه‌های دولتی و مرجع داوری و سایر تشریفات آن (وزرات تعاون) ...
۸۰	۲-۳-۳-۱- تعریف داوری در آیین نامه.....
۸۱	۲-۳-۳-۲- مشخصات داور.....
۸۱	۲-۳-۳-۳- قلمرو و محدوده داوری.....
۸۱	۲-۳-۳-۴- درخواست داوری.....
۸۱	۲-۳-۳-۱-۴- تشریفات مربوط به درخواست داوری.....
۸۲	۲-۳-۳-۲- وظیفه مرجع داوری پس از تسلیم درخواست.....
۸۲	۲-۳-۳-۳- انتخاب داور یا داوران و مشخصات داور و رسیدگی.....
۸۴	۲-۳-۳-۵- مراحل مرتبط با صدور رای.....
۸۴	۲-۳-۳-۱-۵- شکل و محتوای رای داور.....
۸۴	۲-۳-۳-۲-۵- اصلاح و تفسیر رای.....
۸۵	۲-۳-۳-۳-۵- تکمیل رای.....
۸۵	۲-۳-۳-۴-۵- مرجع اعتراض به رای داور.....
۸۶	۴-۳-۱- مهم‌ترین روشهای میانجیگری کیفری.....
۸۶	۴-۳-۱- جلسات گفتگوی گروهی خانوادگی نشست.....
۸۷	۴-۳-۲- حلقه‌های اصلاح و درمان و سازش.....
۸۷	۵-۳-۱- مهم‌ترین آیین میانجیگری کیفری.....

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است: «مرجع رسمی رسیدگی به تظلمات و شکایات دادگستری است» و همچنین در قانون اساسی تصریح شده «دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هر کس میتواند به منظور دادخواهی به دادگاه صالح رجوع نماید. همه افراد ملت حق دارند اینگونه دادگاهها را در دسترس داشته باشند و هیچ کس را نمی‌توان از دادگاهی که به موجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد.» در قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی اصول و مقرراتی که برای رسیدگی به امور محلی و کلیه دعاوی مدنی و بازرگانی در دادگاههای عمومی و انقلاب و تجدیدنظر و دیوانعالی کشور باید مراعات شود، پیش بینی شده است. با وصف اینکه دادگستری مرجع تظلمات عمومی است؛ اما بخشی از اختلافات و دعاوی ابتدا قابل رجوع به مراجع قضایی نیستند. این استثنائات نشأت گرفته از قوانین و مقررات و قراردادهای می‌باشد. نظر به اینکه در دعاوی مربوط به شرکت‌های تعاونی، مقررات نقش خاصی برای اطاق تعاون، جهت داوری در نظر گرفته است و به علت نبودن مقررات و نبودن رویه و مانوس نبودن کارکنان این نهاد با تشریفات مقرر شده در قوانین موضوعه، مشکلاتی برای ارباب رجوع به این نهاد بروز کرده است. در این کتاب کوشش شده این موضوع تحلیل و بررسی شود تا کارکنان این نهاد و داوران منتخب آنها با رعایت دقیق مقررات و صدور آرای قانونی و عادلانه بتوانند بخشی از دعاوی مراجع قضایی را کاهش دهند. چنانچه رسیدگی این نهاد و داوران منتخب آنها با رعایت مقررات موضوعه و آیین نامه مربوط به داوری شرکت‌های تعاونی نباشد؛ نه تنها باعث کاهش پرونده‌های مطروحه در دادگستری نشده، بلکه خود موجب ایجاد دعاوی جدید و اطاله رسیدگی به اختلافات می‌شود.